

Min farfar Einar Lönnberg och Facebook

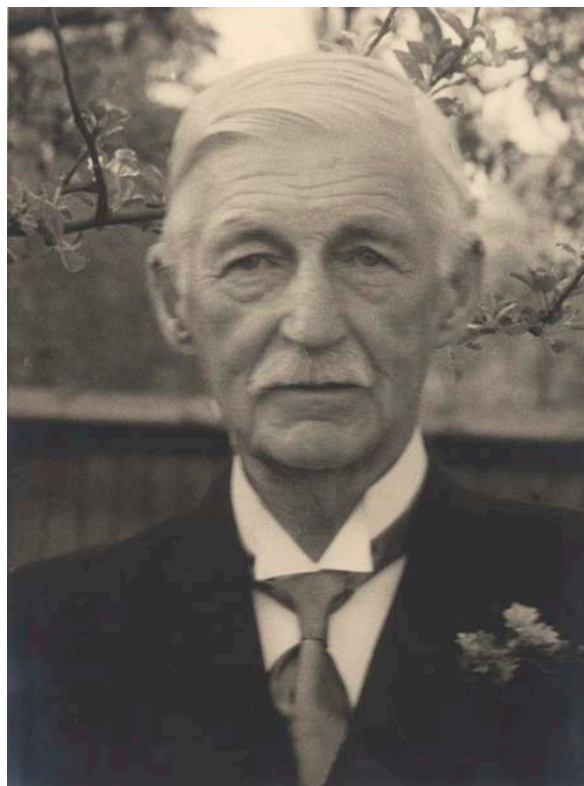
I mars månad 2011 läste jag till min förvåning på Naturmorgons Facebooksida att årets första nummer av Fauna och Flora var på väg ut till prenumeranterna. Jag kunde inte tro att den tidskrift som startades av min farfar Einar Lönnberg år 1906 fortfarande existerar! Det blev en mycket glad överraskning, vilket jag också skrev i Facebook. Två glada svar kom genast. Ett av dessa var från redaktören själv, som undrade om jag hade några minnen av min farfar och ville skriva några rader i ett kommande nummer av tidskriften.

K A T A R I N A E L V I N

När min farfar Einar Lönnberg dog var jag bara sex år. Därför är minnena inte så många, och vi sågs nog ganska sällan eftersom han var en mycket upptagen person även efter sin pensionering. Men eftersom farmor och farfar liksom min familj bodde i Stockholm kunde vi träffas när farfar hade tid. Jag minns honom som en vänlig gammal farbror, och att jag kände mig alltid väldigt trygg hos honom. När jag tänker på honom kan jag känna den starka doften av cigarr och det sträva tyget mot mina bara armar. Den stora klockkedjan kändes också genom mina kläder. Jag kunde bara sitta längst ut på ett av hans knän, eftersom hans mage tog så stor plats.

Något annat som jag minns väl är när han försökte lära mig namnen på olika fåglar. Vi promenerade ibland till Skansen. Vid Djurgårdsbron minns jag att vi stannade och matade fåglarna, och det var där jag fick mina grundläggande kunskaper om sjöfåglar.

Att besöka farmor och farfar på Eriksbergsgatan var alltid lika spännande. Våningen var full av farfars troféer och utmärkelser. Redan i entréhallen möttes besökande av ett stort noshörningshuvud som hängde på väggen. Noshörningens svans hängde under huvudet, och hans framfötter var omgjorda till askkoppar som stod på golvet på var sin sida av ett bord med långa älgben. Väggarna var fulla av olika afrikanska spjut, och på en vägg hängde en stor sköld vackert målad i brunt, svart och vitt.

Einar Lönnberg var professor i vertebratzoologi vid Naturhistoriska riksmuseet i Stockholm 1904–32. Han var också prefekt för Kristinebergs zoologiska station från 1925. Bland hans många arbeten över olika djurgupper kan nämnas Sveriges ryggradsdjur 1–3, som gavs ut 1914–15.

I herrummet minns jag särskilt fotografierna av farfar där han stod framför olika djur som han skjutit i Afrika: en elefant, en giraff etc. På någon bild stod han tillsammans med fint skrudade afrikaner. På väggarna hängde också några slags underliga musikinstrument och skullror för afrikanska danser.

I varje rum fanns minnen av farfars liv. Farmor var en duktig kock, och vi fick goda måltider. Men hon var sträng, så det var "låt maten tysta mun" varje gång för mig, min syster och mina två kusiner. I stället fick jag ägna mig åt att studera ett väldigt vackert rådjurs-huvud som satt på matsalsväggen.

Farmor och farfar fick fyra söner mellan 1895 och 1906. Pappa berättade för mig att farmor hade svårt att få hushållskassan att räcka till under pojkar-nas uppväxttid. En professorslön var inte särskilt stor på den tiden. Men pappa påstod att farmor ändå blev trött och irriterad på alla sjöfåglar som farfar släpade hem – tydligen inte bara sådana han skjutit själv, utan också ganska ofta fåglar och kanske andra djur som "blivit över" från Riksmuseet.

Trots att arvsanlagen för naturvetenskap var framträdande blev ingen av sönerna naturvetare. Förutom sin fars gener hade sönerna en farfar som var doktor i botanik, och deras morfars far var ingen annan än den berömde Elias Fries. Det var endast ett av Einar Lönnbergs barnbarn som Anlagen "fastnade" på. Hon blev fil.lic. och lektor i biologi och kemi, och ett barnbarnsbarn blev docent i botanik. Nu hoppas jag också på två av mina barnbarn. En av dem planerar att läsa naturvetenskap i Lund om ett år. Den andre är en tolvåring som kan varena monter på Naturhistoriska riksmuseet och gärna följer med mig på besök på "Bakom kulisserna", liksom på andra visningar och föreläsningar på Riksmuseet. En av höjdpunkterna på dessa besök var när han fick se skelettet av den elefant som farfar skjutit. Förr i tiden stod det i museets foajé, och jag själv skröt alltid med det för mina klasskamrater när jag var liten. En annan höjdpunkt var när vi fick en särskild förevisning av en fisk som fått farfars efternamn.

När jag som vuxen började läsa om min farfar tycker jag att det är nästan ofattbart hur mycket han hann producera under sitt verksamma liv. Hans många

Karikatur av Einar Lönnberg. Illustratör: Okänd. Om någon av Fauna och Floras läsare vet vem illustratören är, vänligen kontakta författaren. Texten ovan lyder:

Einarus Lönnberg venator maximus. Investigator rerum naturae. Explorator Africae, Floridae, Caucasi Montis. Audax viator. Floreat, vigeat, gaudeat. Aetatis svae L.

vilket i översättning blir:

Den store jägaren Einar Lönnberg. Naturforskare. Utforskare av Afrika, Florida och Kaukasus. Djärv resenär. Må han blomstra, må väl och glädja sig. Vid femtio års ålder.

vetenskapliga skrifter, artiklar och böcker hade en stor naturvetenskaplig bredd och fick betydelse inte bara i Sverige utan även internationellt. Någon har sagt mig att han också var den förste som förstod betydelsen av svenskt naturskydd, och att hans insatser för t.ex. hotade fåglar och rovdjur var mycket värdefulla. Jag vet också att han satt i ett antal olika kommittéer och arbetsgrupper. Han lär ha haft goda språkkunskaper,

– De biologiska vetenskaperna ha i vårt land många gynnare och vänner, och likväl har hittills saknats ett organ, som haft till syfte att utgöra förmedlingslänk mellan den stora bildningssökande allmänheten och de rent vetenskapligt arbetande forskarne. För de senares rön ha visserligen akademiernas och de lärda sällskapens periodiska skrifter stått öppna och, då den vetenskapliga forskningen är intentionell, ha äfven många svenska vetenskapliga arbeten publicerats i utlandet. Men för populär framställning af vetenskapens resultat har saknats en svensk tidskrift liksom ock för sådana smärre rön rörande den svenska faunan, som ej hade den omfattning, att de kunnat ge upphov till en rent vetenskaplig avhandling.

Så börjar Einar Lönnberg sitt inledande stycke i det allra första numret av Fauna och Flora år 1906.

vilket gjorde att han också kunde arbeta internationellt. Dessutom tog han ju initiativet till denna tidskrift, vars förste redaktör han blev.

Jag har alltid varit väldigt stolt över min farfar, och när jag i vuxen ålder förstod hur mycket han åstadkommit i sitt liv blev min beundran för honom ännu större. Tyvärr känns det dock som om han i dag är nästan helt bortglömd, och därför är jag glad att jag fått skriva denna lilla artikel. ■

Lästips

Läs mer om Einar Lönnberg:
Kronstedt, T. 2005. Fauna och Flora – en ansiktslyft hundra-
åring. – Fauna och Flora 100 (3): 2–7.

Katarina Elvin f. Lönnberg

E-post: katelvin@bredband.net